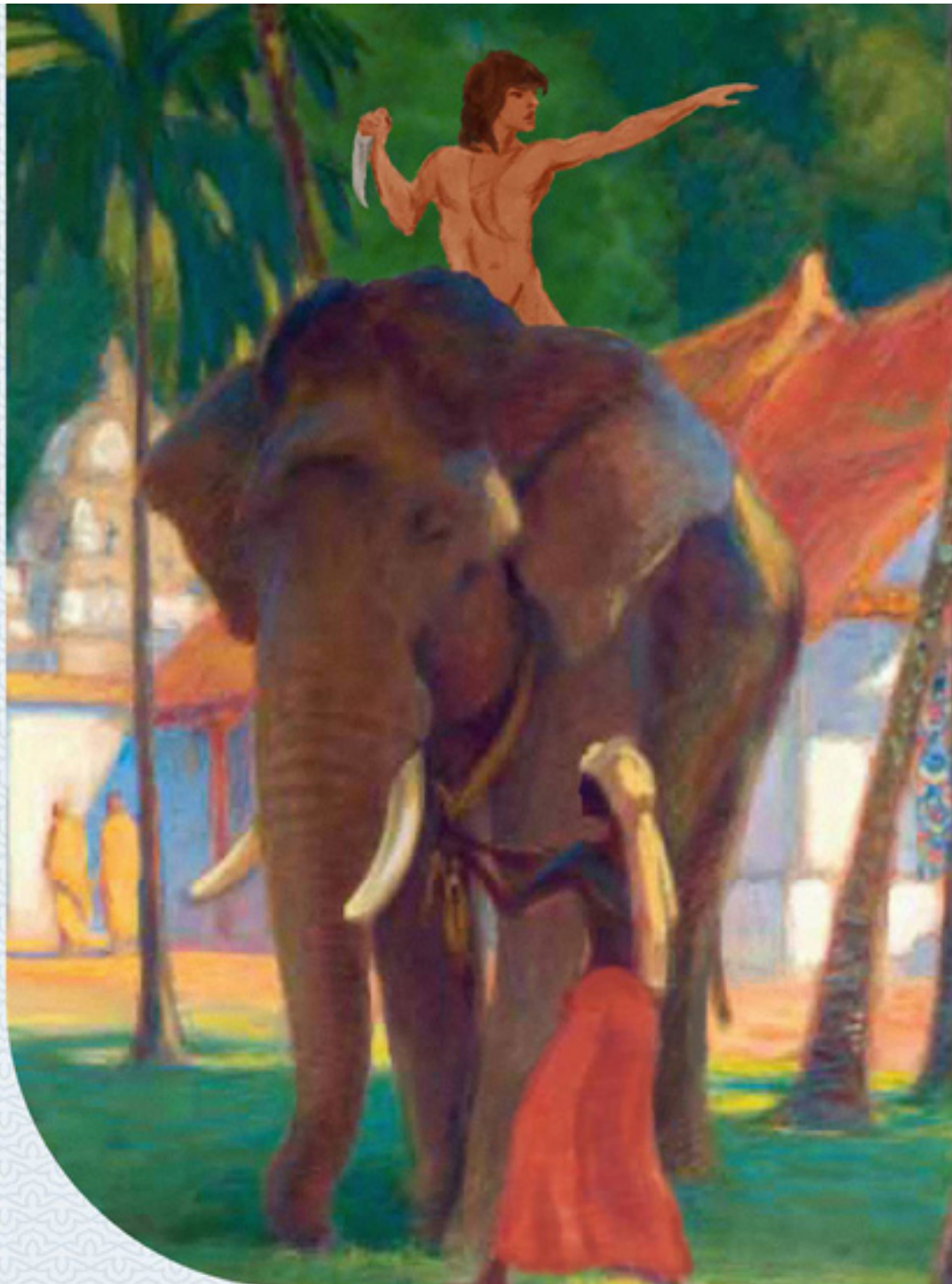

Ш К І Л Ь Н А Б І Б Л І О Т Е К А

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ЧИТАННЯ

Р. КІПЛІНГ

КНИГА ДЖУНГЛІВ

Редьярд Кіплінг

Книга Джунглів (збірник)

«Фолио»

Кіплінг Р.

Книга Джунглів (збірник) / Р. Кіплінг — «Фолио»,

Редьярд Кіплінг (1865—1936) – відомий англійський письменник і поет, лауреат Нобелівської премії з літератури. Тривалий час він жив в Індії, захоплювався індійськими сказаннями й переказами, вивчав різні індійські мови. Результатом цього захоплення став найвідоміший з творів письменника – «Книга Джунглів», в якій розповідається про пригоди маленького хлопчика Мауглі, що випадково потрапляє в саме серце дикої природи – джунглі. Його прийняла до себе вовча зграя, а завдяки старанням своїх вихователів – батька-Вовка, ведмедя Балу, пантери Багіри, слона Хатхі – він виростає сильним та хоробрим і перемагає своїх ворогів.

© Кіплінг Р.

© Фолио

Содержание

З «Першої Книги Джунглів»	5
Брати Мауглі	5
Мисливська пісня Сіонійської Зграї	18
Полювання Каа	19
Кінець ознакомительного фрагмента.	28

Редьярд Кіплінг

Книга Джунглів (збірник)

З «Першої Книги Джунглів»

Брати Мауглі

*Ніч несе на крилах вечірній птах,
Кажан вилітає з нітьми.
А людей у полоні тримає страх,
Бо вільні до ранку ми.
Наша влада – з вечора до світання,
Коли Згря в лісі панує.
Чуєш поклик? Доброго полювання
Всім, хто Закон шанує!*

Нічна пісня Джунглів

Надвечір жаркого дня в Сіонійських горах батько-Вовк прокинувся після свого денного спочинку, почухався, позіхнув і струсонув обважнілими лапами, щоб розігнати дрімоту. Мати-Вовчиця спала, поклавши свою велику сіру голову на чотирьох вовченят, а вони вовтузилися і тихенько скавуліли, і місяць заглядав у печеру, де жила вовча родина.

– Еге! – сказав батько-Вовк. – Час іти на полювання.

Він хотів було податися з гори у видолинок, аж раптом низькоросла тінь з кошлатим хвостом кинулася на поріг і занила:

– Хай тобі щастить, о Володарю Вовків! Щастя і міцних білих зубів твоїм славним діткам. Нехай вони не забувають, що в цьому світі є голодні!

То був шакал, підлий Табакі, – усі вовки Індії зневажають Табакі за те, що він усюди нишпорить, збурює ворожнечу, розносить плітки і збирає покидь на сільському смітнику. І все ж таки вони бояться Табакі, бо він частіше з-поміж інших звірів у джунглях хворіє на сказ, а тоді никає лісом і може вкусити кожного, хто трапиться назустріч. Навіть тигр тікає від нищого скаженого Табакі, бо сказ – це найстрашніше лихо для дикого звіра. У нас цю хворобу називають сказом, а звірі прозвали її «дівані» і тікають від неї.

– Можеш зайти і подивитися сам, – похмуро мовив батько-Вовк. – Немає тут ніякої поживи.

– Для вовка – так, – зігнувся Табакі. – А для такого сіромахи, як я, і обгризений маслак – розкіш. Ми, Гідур-логи – шакали, – харчами не перебираємо.

Він шмигнув у глиб печери, схопив оленячу кістку, на якій лишалося трохи м'яса, і, радий-радісінкий, вдоволено захрумав.

– Дякую за частування, – сказав він, облизуючись. – Які гарні, славні діточки! Які в них великі очі! А вони ж ще такі дрібні! Та що це я кажу, – мені слід пам'ятати, що королівські діти змалечку вже як дорослі.

Табакі пречудово знав, що хвалити дітей у голос не годиться – бо так їх можна зурочити, – і тішився, бачачи, як знітилися їхні батько й мати.

Він трохи помовчав, зловтішаючись, що вчинив капость, а потім додав:

– Шер-Хан, Великий Тигр, змінив місце ловів. Цього місяця він полюватиме тут, у горах. Отак він сказав.

Шер-Хан облюбував місцину за двадцять миль звідси, біля річки Вайнганги.

– За яким правом? – grimнув батько-Вовк. – Закон Джунглів забороняє міняти місце ловів без попередження! Він розполохає здобич на багато миль довкола, і що мені робити? Мушу нині полювати за двох.

– Недаремно рідна мати назвала його Лангрі – Кульгавий, – презирливо докинула мати-Вовчиця. – Він змалку кульгає на одну ногу, от і вистежує тільки домашню худобу. Селяни на берегах Вайнганги його ненавидять, а тепер він утік сюди і лихо веде за собою: люди полюватимуть за ним у хащі, зловити не зможуть, а нам із дітьми куди подітися, коли вони підпалять траву? Уклінна дяка Шер-Хану!

– То що – передати йому вашу подяку? – прискалив око Табакі.

– Геть, паскудо! – рикнув батько-Вовк. – Швендйай зі своїм паном! Ти сьогодні вже своє зробив.

– Ну що ж, піду, – хихикнув Табакі. – Згодом Шер-Хан і сам подасть голос. Он він – у долині. Я міг би й не трудити ноги, щоб сповістити про це.

Батько-Вовк прислухався: унизу, в долині при невеликій річці, пролунало люте й злісне ревіння тигра, котрий упустив здобич і з досади казився на всю околицю.

– От недоріка! – мовив батько-Вовк. – Зчинити галас на нічних ловах! Чи він не може відрізнити наших оленів від товстих буйволів з Вайнганги?

– Цить! Він вистежує не буйвола і не оленя, – озвалася мати-Вовчиця. – Він полює на людину.

Ревіння змінилося глухим риком, що лунав немовби звідусіль. Це був той рик, що до смерті лякає дроворубів і селян, коли вони ночують у лісі, і часом змушує їх бігти просто до тигра в пазурі.

– Кажеш, на людину! – батько-Вовк вишкірив свої білі зуби. – Невже йому мало усілякої дрібноти та жаб у болоті, що його потягло на людське м'ясо, та ще й на наших угіддях?

Закон Джунглів, який завжди передбачливий, дозволяє звірам вистежувати людей лише тоді, коли вони навчають свою малечу полювати на здобич. Але навіть тоді звір не може вбити людину в тих краях, що їх обжила згряя чи його сім'я. Після загибелі людини з'являються білі люди на слонах, з рушницями і юрми темношкірих людей з гонгами та смолоскипами; і тоді усім звірам у джунглях буде скрутно. А ще звірі знають, що людина – найбільш слабке та безпорадне створіння з-поміж усіх, і поважному мисливцю не годиться її чіпати. Вони кажуть – і це правда, – що в людожерів лісіє хутро і випадають зуби.

Ричання стало гучнішим і завершилося оглушливим «А-р-р!» – так тигр сповіщає, що готовий до нападу.

Потім почулося озвіріле виття, не таке, як зазвичай у тигра.

– Спіймав облизня, – мовила мати-Вовчиця. – Ти диви!

Батько-Вовк майнув на розвідини і неподалік від печери почув розлючений рик Шер-Хана, що шарудів у заростях.

– Цей дурило обпік собі лапи! З дурного розуму стрибонув у вогнище дроворуба! – пхикнув батько-Вовк. – А за ним і Табакі.

– Хтось лізе сюди, – сказала мати-Вовчиця, нашорошивши одне вухо. – Пильнуй.

У заростях почувся тихий шурхіт, і батько-Вовк присів на задні лапи, готуючись до стрибка. І якби хтось цієї миті подивився на нього, то побачив би найбільше диво – як вовк завмер посеред стрибка. Він кинувся наперед, іще не бачачи, на що кидається, і раптом уляк на місці. Тобто він підстрибнув на чотири-п'ять футів угору і грудкою впав на землю.

– Людина! – прогарчав він. – Людське дитинча! Поглянь!

Перед ним, схопившись за нахилену до землі гілку, стояв голісінький смаглявий малюк, що ледь навчився ходити, – малесенька, ніжна жива грудочка. Такої дитини ще ніколи зроду ніхто не бачив уночі та ще й біля вовчого лігва. Малюк подивився в очі батькові-Вовку і засміявся.

– Ти диви, людське дитинча! – подивовано сказала мати-Вовчиця. – Я їх ще ніколи не бачила. Ану принеси його сюди.

Вовк зазвичай носить своїх вовченят у пащі, тому він може, коли треба, взяти в зуби яйце і не розчавити його; і хоча зуби батька-Вовка ухопили за спину малюка, коли він поклав дитину між вовченятами, на шкірі не лишилося й сліду.

– Яке ж воно малесеньке! Голе, а таке хоробре! – лагідно мовила мати-Вовчиця. (Малий пробирався між вовченятами ближче до її теплого підчерев'я.) – О, та ще й узявся смоктати разом з усіма! То он яке воно, людське дитя! Яка б то вовчиця могла похвалитися, що має серед своєї малечі людську дитину?

– Я чув, таке колись бувало, тільки не в нашій Зграї і не за моєї пам'яті, – сказав батько-Вовк. – Шерсті на ньому немає, і я міг би його вбити одним махом. Та ба – він мене не боїться!

При вході в печеру стало темно – велика кутаста голова і шия Шер-Хана затулили отвір. За ним верещав Табакі:

– Пане, пане, він побіг сюди!

– О, яка честь – до нас навідався Шер-Хан! – мовив батько-Вовк, грізно зблиснувши очима. – Чого бажає Шер-Хан?

– Віддай мою здобич! Людський вилупок сховався тут, – оголив ікла Шер-Хан. – Його батьки втекли. Віддайте дитину мені.

Шер-Хан, як і казав батько-Вовк, стрибнув через вогнище дроворуба, ненароком обпік лапи і розлютився. Проте батько-Вовк дуже добре знав, що вхід до печери для тигра завузький. У тому місці, де Шер-Хан стояв зараз, він не зміг би навіть ворухнути лапою. Йому було ніде розвернутись, як небораці, котрий надумав битись у діжці.

– Вовки – вільний народ, – сказав батько-Вовк. – Вони слухаються тільки свого ватажка, а не якогось там смугастого людожера. Людська дитина належить нам. Якщо захочемо, то самі її вб'ємо.

– «Захочемо!» А мені що з того? Клянуся буйволом, якого я вполював, я не буду стовбичити біля вашого смердючого кубла і випрохувати те, що і так моє за правом! Це кажу я, Шер-Хан!

Ревіння тигра відлунила печера. Мати-Вовчиця, відкинувши від себе вовченят, рвонулася вперед, і її очі, що сяйнули у півночі двома зеленими вогниками, стрілися з червонястими очима Шер-Хана.

– А я, Ракша (Чортиця), кажу тобі: людське дитинча моє, Лан-грі, і лишиться в мене! Ніхто його не вб'є. Воно житиме і полюватиме у Зграї, разом з усіма! Гей, ти, мисливцю на голих дітлахів, рибожере, жаб'ячий глитаю, – настане час, і він вистежить тебе! А тепер геть звідси – бо, клянуся оленем, якого я вполювала (а я не вживаю стерва), ти полетиш до дідька, кульгаючи на всі чотири лапи, обсмалений лісовий покидьку! Геть звідси!

Батько-Вовк дивився на неї із захватом. Він уже призабув ті часи, коли змагався за свою Вовчицю в чесному бою з п'ятьма вовками, – ті часи, коли вона полювала у Зграї і марно мала прізвисько Чортиця. Шер-Хан не боявся батька-Вовка, та з Вовчицею стати на герць не посмів: знав, що перевага на її боці й вона битиметься не на життя, а на смерть. Він із гарчанням позадкував з печери і, опинившись ззовні, ревнув:

– У своєму кублі і собака гавкає! Заждіть, що скаже Зграя про цього прибуду – людського покидька! Дитина моя, і рано чи пізно я її зжеру, довгохвості злодюги!

Мати-Вовчиця задихано впала ницьма біля своїх вовченят, і батько-Вовк похмуро мовив до неї:

– Цього разу Шер-Хан казав слухне: малого треба показати Зграї. Ти намислила лишити його собі, Мати?

– Лишити його собі? – важко дихаючи, відлунила Вовчиця. – Та воно ж само прийшло до нас, голе-голісіньке, темної ночі, – і все ж таки не побоялося! Поглянь, воно уже відпи-хає одного з моїх вовченят! Цей кульгавий людожер убив би його і втік на Вайнгангу, а люди з помсти зруйнували б наше лігво. Лишити його собі? Так, я його лишаю. Ану, лежи тихо, жабеня! О, Мауглі – так я й називатиму тебе, Жабеня Мауглі, – настане час, і ти вистежиш Шер-Хана, як він вистежував тебе.

– А що скаже Зграя? – спитав батько-Вовк.

У Законі Джунглів чітко сказано, що кожен вовк, завівши власну сім'ю, може покинути Зграю. Та коли його вовченята трохи підростуть, він мусить привести їх на Раду Зграї, яка збирається щоразу, коли місяць уповні, і показати їх усім вовкам. Потім вовченята можуть гуляти, де їм заманеться, і поки вони не вполюють свого першого оленя, нікому з дорослих вовків не дозволяється робити шкоди вовченяті. Якщо вбивцю буде спіймано, його скарають на смерть. Поміркуй трохи, і ти збагнеш, що так воно й має бути.

Батько-Вовк чекав, поки його діти підрости і стали на ноги, і ось одної ночі, коли зби-ралася Зграя, повів вовченят, Мауглі і Вовчицю на Склею Ради. То був гостроверхий пагорб, усипаний великим камінням, за яким могли б сховатись і сто вовків. Акела, здоровезний сірий вовк-одинак, обраний ватажком Зграї за свою силу та кмітливість, розлігся на скелі. Унизу сиділо більше сорока вовків різного віку та масті – від сивих, мов борсуки, старих одчайду-хів, кожен сам-один міг здолати буйвола, до чорних трирічних недолітків, які потай гадали, буцімто й їм це також під силу. Вовк-одинак був їхнім ватажком уже близько року. Змолоду він двічі потрапляв у вовчу пастку. Якось люди жорстоко побили його і покинули, гадаючи, що він мертвий; тож із людськими звичаями він добре був обізнаний.

На Склі Ради майже ніхто не розмовляв. Вовченята бавилися посередині, а довкруг сиділи їхні батьки. Подеколи хтось із дорослих вовків підводився, неквапно ступав до якогось вовченяти, пильно дивився на нього і тихо повертався на своє місце. Часом мати підганяла своє вовченя до смуги місячного сяйва, щоб його було видніше. Акела закликав з вершини:

– Ви знаєте Закон, ви знаєте Закон! Дивіться ж, гей, вовки!

І турботливі матері покvapливо відгукнулись:

– Придивляйтеся добре, гей, вовки!

Нарешті – мати-Вовчиця нашорошилася, бо черга підійшла до них, – батько-Вовк виштовхнув на середину кола Жабеня Мауглі. Гепнувшись дотолу, Мауглі засміявся і почав бавитись камінцями, що виблискували в місячному світлі.

Акела жодного разу не підвів голови, що лежала на передніх лапах, лише час від часу скавулів:

– Дивіться ж, гей, вовки!

За скелею вчулося приглушене гарчання Шер-Хана:

– Дитина моя. Віддайте її мені! Нащо Вільному Народу людське дитя?

Акела навіть вухом не повів. Він лише мовив:

– Дивіться ж, о вовки! Нащо Вільному Народу коритися чужій волі? Дивіться добре!

Вовки загарчали усі разом, і один з чотирирічних недоростків у відповідь Акелі повто-рив слова Шер-Хана:

– Нащо Вільному Народові здався підкидьок?

Закони Джунглів свідчать, що коли зчиниться суперечка про те, чи можна прийняти когось до Зграї, то за нього мають заступитись хоча б двоє вовків, окрім батька й матері.

– Хто за цю дитину? – спитав Акела. – Хто з Вільного Народу прохає слова?

Ніхто не відповів, і мати-Вовчиця приготувалася до бою, який міг бути для неї останнім.

І цієї миті звівся на задні лапи і загарчав звір іншої породи, присутній на Раді Зграї, – Балу, вайлуватий бурий ведмідь, який навчав вовчат Закону Джунглів, він блукав, де хотів, бо споживав самі лише горіхи, мед та коріння.

– Людська дитина? Чом би й ні? – сказав він. – Я за дитину. Вона нікому не зашкодить. Я не вмію красно говорити, та кажу правду. Нехай малий бігає у Зграї. Візьмемо його вкупі з іншими. Я сам його навчатиму.

– Нам потрібен іще хтось, – мовив Акела. – Балу своє слово сказав, а він учитель наших дітей. Хто ще буде говорити, окрім Балу?

На коло лягла чорна тінь. То була пантера Багіра, чорнюща, мов чорнило, але подекуди з цятками, котрі, як в усіх пантер, прозирали на її шкірі, наче світлий візерунок на дорогій тканині. Усі в джунглях знали Багіру, і ніхто б не захотів ворогувати з нею, бо вона була хитра, як Табакі, хоробра, як дикий буйвол, і люта, як поранений слон. Та голос у неї був солодкий, мов дикий мед, а хутро м'яке, як шовк.

– О Акело, і ти, Вільний Народе, – замуркотіла вона, – я не маю жодних прав на вашій нараді, але в Законі Джунглів сказано, що коли зайде суперечка за когось із дитинчат, то життя цього дитинчати можна викупити. І в Законі не сказано, кому можна і кому не можна платити викуп. Адже так?

– Справді так! – заявили завжди голодні молоді вовки. – Послухаймо Багіру! За дитину можна взяти викуп. Так каже Закон.

– Я знаю, що не маю права говорити тут, отож прошу вашого дозволу.

– Говори! – загукали двадцяттеро голосів водночас.

– Не слід убивати голошкірого малюка. До того ж, він стане вам за чудову іграшку, коли трохи підросте. Балу за нього заступився. А я додам до слів Балу ще й жирного буйвола, щойно впольованого за півмилі звідси, якщо ви приймете людську дитину до Зграї, як то велить Закон. Хіба вже це так обтяжливо?

Тут зчинився галас – десятки голосів загукали разом:

– Авжеж! Він однаково помре під час зимових дощів. Або його спалить сонце. Що нам може вдіяти голе Жабеня? Нехай собі бігає у Зграї. То де ж буйвіл, Багіро? Ми приймаємо дитину!

І потім пролунав глухий голос Акели:

– Дивіться добре, о вовки, дивіться добре!

А Мауглі сидів собі й безжурно бавився камінцями і навіть не зважав, що вовки по черзі підходили та оглядали його. Нарешті усі подалися зі скелі за вбитим буйволом, і лишилися тільки Акела, Багіра, Балу і сім'я Жабеняти Мауглі. Шер-Хан усе ще нетямився в кущах – він страшенно розлютився, що Мауглі не віддали йому.

– Авжеж, реви собі, скільки заманеться! – промурчала Багіра у вуса. – Це Жабеня колись ще змусить тебе заспівати іншої – або я зовсім не розуміюся на людях.

– Ми вчинили добре! – сказав Акела. – Люди і їхні діти дуже кмітливі. Колись він зможе нам допомогти.

– Так, допомогти в тяжкі часи, бо ніхто не може бути ватажком Зграї вічно, – мовила Багіра.

Акела не відповів нічого. Він думав про ті лихі часи, які настають для кожного ватажка Зграї, коли він втрачає силу. Вовки вбивають його, зовсім охлялого, і новий ватажок заступає його місце, щоб колись теж бути вбитим.

– Візьми дитину, – сказав він батькові-Вовку, – і виховай її, як належить виховувати синів Вільного Народу.

Так Жабеня Мауглі прийняли до Сіонійської Зграї – за буйвола і за слово Балу.

А тепер ви маєте проминути років десять чи одинадцять і просто уявити собі дивовижне життя, що очікувало Мауглі серед вовків, бо про всі його пригоди можна було б написати чимало книжок. Він ріс разом із вовчєнятами, хоча вони, звісно, стали зрілими вовками набагато раніше, ніж він став дорослим хлопцем, і батько-Вовк навчав його всього, що знав сам, та ще й пояснював усе, що відбувалося довкола. І тому шурхіт кожної стеблинки у траві – і кожен подих ласкавого нічного леготу, і крик сови над головою, і лопотіння кажана, що зачепився кігтем за гілку, і плюскіт дрібної рибинки у ставку – були для нього не менш важливі, ніж ділові справи для власника великої контори. Коли він не вчився, то дрімав на сонечку, підживлювався чимось і засинав знову. Коли він хотів помитись чи трохи освіжитись, він купався у лісових озерах; коли праглося скуштувати меду (він дізнався від Балу, що мед та горіхи смакують не гірше від сирого м'яса), він залазив на дерево – Багіра навчила його це робити. Бувало, вона вмотиться на гілці і гукає:

– Ану, ходи-но сюди, Малий Братику!

Спершу Мауглі просто чіплявся за гілки, як лінивець (є таке звірятко), а потім наловчився сміливо стрибати з однієї гілки на іншу, як мавпеня. На Скелі Ради, під час зборів Зграї, для нього теж знаходилося місце. Там він помітив, що жоден з вовків не може витримати його прискіпливого погляду, і тоді він для розваги став пильно вдивлятися у вовків. Часом йому доводилося витягати скіпки з лап своїх друзів, бо вовкам дуже дошкуляють реп'яхи та колючки. Вночі він спускався з пагорбів на зорані поля і роздивлявся на людей у сільських хатинах, але довіри до них не мав. Багіра якось показала йому скриньку із засувкою, так ретельно сховану в заростях, що Мауглі ледь не втрапив до неї, і сказала, що це пастка. Понад усе він любив забиратися з Багірою в самісіньку гущавину лісу, спати там весь день, а вночі стежити, як Багіра іде на лови. Вона полювала будь-яку дичину, коли була голодна. Мауглі робив так само. Та коли він трохи підріс і почав дещо розуміти, Багіра наказала йому не чіпати домашню худобу, бо за нього сплатили викуп Зграї, убивши буйвола.

– Усе, що є в джунглях, – твоє, – казала Багіра. – Можеш вполювати будь-яку здобич, яка тобі під силу Але заради того буйвола, котрий послугував викупом, ти не повинен чіпати домашню худобу – ні молоду, ні стару Такий Закон Джунглів.

І Мауглі запам'ятав це раз і назавжди.

Отак він зростав – сильним, яким і мусить бути хлопець, що вивчає все потрібне, навіть не знаючи, що навчається, і думає лише про те, як здобути їжу.

Якось мати-Вовчиця сказала йому, що Шер-Ханові не можна вірити і що колись він повинен буде вбити Шер-Хана. Вовчєня ніколи б не забуло сказаного, а Мауглі забув – адже він був усього лише малюком, хоч і вважав себе вовком і називав би себе так, якби вмів розмовляти людською мовою.

Шер-Хан весь час лишався небезпечним для нього, бо Акела з віком ставав немичним, а кульгавий тигр уже встиг заприятелювати з усіма молодими вовками Зграї. Вони ходили за ним слідом і підбирали за ним недоїдки. Акела нізащо не дозволив би цього, якби мав таку владу, як раніше. А Шер-Хан усе нахвалював вовчєнят і не йняв віри, як це такі хоробрі молоді мисливці слухаються старого слабкого вовка і людського покидька. «Я чув, – казав Шер-Хан, – що на Раді ви і в очі йому дивитись не смієте». І молоді вовки сердито гарчали та шкірили зуби у відповідь.

Багіра все чула і бачила, до того ж їй було ще багато чого відомо; і кілька разів вона прямо казала Мауглі, що колись Шер-Хан його вб'є. Та Мауглі тільки сміявся:

– У мене є Зграя і ти. Та й Балу, хоч який лінивий, за мене стане горою. Чого ж мені боятися?

Якогось жаркого дня Багірі спало на думку дещо. Може, вона щось від когось почула, може, їй сказав про це дикобраз Сахі, – хай там як, та коли вони з Мауглі зайшли в гущавину

лісу і хлопець розлігся, вмостивши голову на лискучій чорній спині пантери, вона сказала йому:

– Малий Братику, ти не забув, скільки разів я казала тобі, що Шер-Хан – твій ворог?

– Авжеж, ти це повторювала стільки разів, скільки горіхів на цій пальмі, – відповів Мауглі (звісно, рахувати він не вмів). – Ну то й що? Мені страх як хочеться спати, Багіро. А Шер-Хан – то просто довгий хвіст і дурний оглушливий голос, як у павича Мора.

– Не час зараз спати! Це знає Балу, і я теж, і вся Зграя знає про це, найдурніший олень, і той знає! І Табакі казав те саме.

– Справді! – пхикнув Мауглі. – Табакі недавно прибіг до мене і наговорив усіляких дурниць, мовляв, що я голе цуценя і не здатен навіть вирити земляний горіх. Ну то я схопив його за хвіст і стукнув разів зо два об пальму, щоб навчився бути чемним.

– Ти зробив дурницю. Табакі хоч і пліткар, та може сказати багато такого, що тебе стосується. Розплющ очі, Малий Братику! Шер-Хан поки що не сміє зачіпати тебе у джунглях, та не забувай, що Акела дуже старий. Ще трохи – і настане день, коли він не зможе вполювати буйвола, і тоді він більше не буде ватажком зграї. Ті вовки, що бачили тебе на Скелі Ради, теж постаріли, а молодих кульгавий тигр намовляє, що людській дитині не місце у вовчій Зграї. А ти скоро станеш людиною.

– А що таке людина? Хіба їй не можна бігати зі своїми братами? – спитав Мауглі. – Я народився у джунглях, я жив за Законом Джунглів, і у Зграї нема такого вовка, якому б я не витягав колючок із лап. Усі вони мої брати!

Багіра випросталася на повен зріст і примружила очі.

– Малий Братику, – муркнула вона, – торкнися мене отут під щелепою.

Мауглі простяг свою міцну смагляву руку і на шиї Багіри під ніжним хутром намацав дужі м'язи і невеличку записинку.

– Ніхто у джунглях не знає, що я, Багіра, маю такий знак – слід від нашійника. Але я народилася серед людей, Малий Братику, і з-поміж людей вмерла моя мати – у королівському звіринці, в Удайपुरі. Ось чому я сплатила за тебе викуп на Раді, коли ти був ще голим малюком. Так, я теж народилася серед людей. Змалку я не бачила джунглів. Мене годували в залізній клітці із залізної миски, та якось уночі я відчула, що я – Багіра, пантера, а не людська іграшка. Одним ударом лапи я зламала дурний замок і втекла. Оскільки я знаю людські звичаї, у джунглях мене бояться більше від Шер-Хана. Хіба ж ні?

– Авжеж, – сказав Мауглі, – усі в джунглях бояться Багіри, усі, окрім Мауглі.

– Ох ти ж, людське дитинчатко, – лагідно пригорнула його пантера. – Як я колись повернулася до своїх джунглів, так і ти мусиш зрештою повернутися до людей, до своїх братів – якщо тебе не вб'ють на Раді.

– Навіщо комусь мене вбивати? – спитав Мауглі.

– Поглянь-но на мене, – мовила Багіра. Мауглі пильно подивився їй в очі.

Велика пантера не витримала його погляду і відвернулася.

– Ось навіщо, – сказала вона і поворушила лапою листя. – Навіть я не можу дивитися тобі в очі, а я ж народилася серед людей і люблю тебе, Малий Братику. А хтось ненавидить тебе за те, що не може витримати твого погляду, за те, що ти розумний, за те, що ти витягаєш їм колючки з лап, за те, що ти людина.

– Я всього цього не знав, – похмуро відповів Мауглі і насупив густі чорні бровенята.

– А що велить Закон Джунглів? Спершу вдар, а тоді озивайся. Вони впізнають у тобі людину, бо ти необачний. Тож будь розсудливим! Серце підказує мені, що коли Акела схибить на найближчих ловах – а йому стає все важче полювати, – вовки більше не слухатимуться ні його, ні тебе. Вони зберуться на Скелі Ради, та ще й весь Народ Джунглів, і тоді... тоді... Ні, я знаю, що робити! – скрикнула Багіра і схопилася з місця. – Біжи швидше вниз, у долину, де людські хати, і візьми там Червону Квітку. Тоді в тебе буде заступник дужчий, ніж я, і Балу, і ті вовки Зграї, що тебе люблять. Візьми Червону Квітку!

Так Багіра називала вогонь, бо жоден звір у джунглях не вимовить його справжню назву. Звірі страшенно бояться вогню і вигадують будь-яке назвисько, аби лише не сказати істинного.

– Червону Квітку? – сказав Мауглі. – Вона виростає побіля хат надвечір. Я її здобуду.

– Оце таки людська дитина! – мовила Багіра з гордістю. – Не забудь, вона росте в малих горщиках. Дістань її чимшвидше і тримай під рукою, поки не знадобиться.

– Гаразд! – сказав Мауглі. – Я піду. А ти певна, моя Багіро, – і він обняв її за шию і зазирнув у великі очі пантери, – ти певна, що все це лихо – від Шер-Хана?

– Атож, клянуся зламаним замком, що звільнив мене, Малий Братику!

– Тоді клянуся буйволом, що був мені викупом, я віддячу Шер-Ханові сповна, а може, й із горою, – сказав Мауглі і побіг геть.

– Ось така людина! От і проглянуло людське, – мовила Багіра, лягаючи знову. – Ох, Шер-Хане, у лиху годину ти надумався полювати на Жабеня багато років тому!

А Мауглі був уже далеко звідси. Він мчав стрімголов, і серце в нього калатало. Він добіг до печери вже у вечірньому тумані, спинився, щоб трошки віддихатись, і поглянув униз, у долину. Вовчонат не було вдома, але мати-Вовчиця, ледве зачувши подих свого Жабеняти, зрозуміла, що він чимось схвилюваний.

– Що трапилось, синку? – спитала вона.

– Просто дурні балачки Шер-Хана, – відповів він. – Сьогодні я полюватиму на людській землі.

І він подався через кущі вниз, до річки у видолінку, та враз спинився, почувши виття Зграї на ловах. Почув він і ревіння зацькованого оленя, і його тяжке дихання, коли олень приготувався боронитись. Потім долинуло злісне гарчання молодих вовків.

– Акело! Акело! Нехай вовк-одинак покаже свою силу! Пропустіть ватажка Зграї! Стрибай, Акело!

Мабуть, вовк-одинак стрибнув і схибив, бо Мауглі почув клацання його зубів, а потім – коротке вищання, коли олень збив Акелу з ніг ударом копита.

Мауглі не став чекати і рвонувся вперед. За мить він добіг до зораних полів поблизу села, а виття вдалині помалу стихло.

– Багіра казала правду, – прошепотів він і захекано влігся на купу трави під вікном хатини. – Завтрашній день буде вирішальним – і для мене, і для Акели.

Потім припав обличчям до вікна і задивився на вогонь у печі. Він бачив, як сільська жінка встала вночі і підкинула у вогонь якісь чорні камінці, і коли розвиднілося і над землею заклубочив вогкий білий туман, він побачив, як малий хлопець узяв горщик, обплетений лозою і вимазаний глиною зсередини, наповнив його приском із печі і, загорнувши у ковдру, пішов з ним до кошари.

– Оце і все? – мовив Мауглі. – Ну, коли дитина це вміє, то мені нема чого боятись.

Він завернув за ріг назустріч малому, вихопив горщик у нього з рук і вмить зник у тумані, а хлопець заплакав з переляку.

– Люди дуже схожі на мене, – сказав Мауглі, роздмухуючи жар, як то робила жінка. – Якщо я оце не підгожую, то воно помре.

І Мауглі накидав на червоні жарини хмизу та сухої кори.

На півдорозі до гори він зустрів Багіру. Ранкова роса блищала на її шкурі, мов місячне сійво.

– Акела схибив, – сказала пантера. – Вони б убили його ще вночі, але їм потрібен ти. Вони шукали тебе на пагорбі.

– Я був на зораному полі. Я готовий. Поглянь. – І Мауглі підняв над головою горщик із жаром.

– Чудово! Слухай, я бачила, як люди тицяють туди суху гілку, і на її кінці палає Червона Квітка. Ти не боїшся?

– Ні! Чого мені боятись? Я пам'ятаю – якщо це не сон, – що коли іще не був вовком, часто лежав біля Червоної Квітки, і мені було так тепло і добре...

Увесь день Мауглі просидів у печері. Він сидів біля горщика з жаром і тицвав досередини сухе галуззя, щоб побачити, що з того вийде. Врешті-решт він знайшов потрібну гілку, і ввечері, коли Табакі підбіг до печери і дуже грубо гавкнув, що Мауглі треба йти на Склею Ради, він засміявся так знущально, що Табакі втік. І тоді Мауглі, так само сміючись, рушив до Склі Ради.

Акела, вовк-одинак, лежав біля свого виступу на знак того, що місце ватажка тепер вільне, а Шер-Хан зі своїми підгавкувачами походжав туди-сюди, і вигляд у нього був дуже вдоволений. Багіра лягла поруч із Мауглі, а він тримав між колін горщик із жаром. Коли всі зібралися, Шер-Хан виступив наперед. Він ніколи б не посмів так зробити, якби Акела був при силі.

– Він не має права! – прошепотіла Багіра. – Не бійся і скажи. Цей сучий син злякається. Мауглі звівся на ноги.

– Вільний Народе! – вигукнув він. – Хіба Шер-Хан – ватажок Зграї? Хіба тигр може бути нашим ватажком?

– Місце ватажка ще вільне, а мене попрохали виступити... – почав було Шер-Хан.

– Хто тебе прохав? – вигукнув Мауглі. – Хіба ми шакали, щоб плазувати перед людодже-ром? Зграя обере ватажка сама, а зайти тут ні до чого!

Зчинився галас. «Мовчи, людський покидьку!» «Ні, хай говорить! Він шанує наш Закон!» Зрештою старі вовки загарчали: «Хай говорить Мертвий Вовк!»

Коли ватажок Зграї схибить на полюванні, його називають Мертвим Вовком аж до смерті, яка після цього вже не забариться.

Акела поволі звів сиву голову:

– Вільний Народе і ви, шакали Шер-Хана! Я дванадцять років водив вас на лови, і за ці роки жоден з вас не втрапив у пастку і не був скалічений. А ось тепер я схибив. Ви знаєте, як це було зроблено. Знаєте, що мені назустріч випустили дужого оленя, щоб усі побачили мою слабкість. Це була хитра витівка. Ви маєте право вбити мене тут, на Скелі Ради. І тому я питаю: хто з вас підійде і вб'є вовка-одинака? За Законом Джунглів я можу вимагати, щоб ви підходили поодиноці.

Запанувала тиша. Ніхто з вовків не хотів битися з Акелою на смерть. Потім заревів Шер-Хан:

– Нащо нам цей беззубий дурень? Він усе одно здохне! А людський вилупок теж зажився на цім світі. Вільний Народе, він спершу був моєю здобиччю. Тож віддайте його мені! Гидко дивитись – ви всі наче подуріли через нього. Він десять років паскудить у джунглях. Віддайте його мені, інакше я завжди полюватиму тут, а вам і кістки не залишу. Оце людське поріддя, і я ненавиджу його всім серцем!

І більше половини вовків завили:

– Людина! Людина! Нащо нам людина? Хай іде геть, до своїх!

– І збурить проти нас людей по всіх селах? – ревнув Шер-Хан. – Ні, віддайте його мені! Він людина, і ніхто з нас не може витримати його погляду.

Акела знову підвів голову і мовив:

– Він їв разом з нами. Він спав разом з нами. Він заганяв для нас здобич. Він жодного разу не порушив Закон Джунглів.

– І це ще не все. Коли його приймали до Зграї, я віддала за нього буйвола. Може, буйвіл – це дрібниця, за яку не варто битись, але честь Багіри того варта, – промурчала Багіра тихо й спокійно.

– Буйвіл, відданий десять років тому! – завилла Зграя. – Що нам до кісток, які уже давно зотліли!

– Або до того, щоб тримати свою обіцянку? – мовила Багіра, і її білі зуби зблиснули. – Авжеж, даремно ви називаєтеся Вільним Народом!

– Жодна людська дитина не може жити з Народом Джунглів! – заревів Шер-Хан. – Віддайте його мені!

– Він ваш брат, хоч і не по крові, – повів далі Акела, – а ви хочете вбити його тут! Мабуть-таки, я зажився на світі! Дехто з вас полює на домашню худобу, інші, я чував, слідом за Шер-Ханом нишпорять вночі по селах і крадуть людських дітей. Отож я знаю, що ви боягузи, і звертаюсь зараз до боягузів. Я скоро помру, і моє життя нічого не варте, а то б я віддав його за людську дитину. Та заради честі Зграї, про яку ви встигли забути без ватажка, я даю вам слово, що не кинусь на жодного з вас, коли прийде моя остання година – якщо ви дозволите людській дитині піти до своїх. Я помру без бою. Це збереже для Зграї щонайменше три життя. Більше я нічого не можу вдіяти, та якщо хочете, врятую вас від ганьби – вбити брата, який нічим не завинив, брата, якого прийняли до Зграї за Законом Джунглів.

– Він людина!.. Людина!.. Людина!.. – завили вовки.

І більше половини стали на бік Шер-Хана, який нетерпляче бив землю хвостом.

– Тепер усе залежить від тебе, – сказала Багіра Мауглі. – Нам лишається тільки стати до бою.

Мауглі випростався на весь зріст, тримаючи в руках горщик. Потім він потягнувся і позіхнув просто на Раду, хоч душа його палала від гніву та обурення – адже вовки, за своїм потаємним звичаєм, ніколи не виказували Мауглі своєї ненависті.

– Гей, ви! – закричав він. – Цей собачий гавкіт ні до чого! Ви вже стільки разів називали мене людиною (а з вами я б на все життя лишився вовком), що тепер я й сам відчуваю – це таки правда. І я буду називати вас не братами, а собаками, як і слід людині робити. А чого ви хочете і чого не хочете – це мені байдуже! І щоб ви це краще втямили, я, людський син, приніс сюди Червону Квітку, якої ви, собаки, боїтеся!

Він жбурнув горщик на землю, розжарені вуглини запалили сухий мох, і він зайнявся яскравим полум'ям. Уся Рада, побачивши вогонь, кинулася хто куди. Мауглі тицьнув у полум'я суху гілку, а потім замахав нею в повітрі, щоб розігнати переляканих вовків.

– Ти тепер ватаг, – прошепотіла Багіра. – Врятуй Акелу від смерті. Він завжди був твоїм другом.

Акела, суворий старий вовк, що ніколи за життя не прохав ні в кого жалю, подивився благальним поглядом на Мауглі, який стояв із гілкою, голий, із розсипаним по плечах чорним волоссям, і чорні тіні миготіли навколо нього.

– Отак! – мовив Мауглі, повільно роззирнувшись довкола. – Тепер бачу, що ви собаки. Я йду від вас до мого народу – якщо це справді мій народ. Тепер мені немає вороття до джунглів, і я мушу забути вашу мову і вашу дружбу, але я ніколи не буду таким жорстоким, як ви. Я був вам справжнім братом, хоч і не по крові, і тому обіцяю, що коли стану людиною серед людей, не зраджу вас, як ви зрадили мене. – Він копнув багаття ногою, і вгору полетіли іскри. – Між нами, вовками Зграї, не буде війни. Та перш ніж піти, я маю сплатити борг.

Мауглі ступив туди, де сидів Шер-Хан, тупо вирячившись на вогонь, і схопив його за китицю на підборідді. Багіра про всяк випадок пішла слідом.

– Гей, підлий пес! – закричав Мауглі. – Ану встань, коли з тобою говорить людина, а то обсмалю тобі шкуру!

Шер-Хан прищулив вуха до голови і заплющив очі, бо вогняна гілка була дуже близько.

– Цей кровожер казав, що уб'є мене на Раді, бо не встиг убити змалку... Ага! Отак ми лупцюємо шельму, коли стаємо людьми! Спробуй-но ворухнути вусом, Кульгавий, і я запхну Червону Квітку тобі в пельку!

Він лупцював Шер-Хана по голові палаючою гілкою, і тигр ревів і вищав, ледь живий від страху.

– Тьху! А тепер геть звідси, обсмалений котяро! А ви зятяйте: коли я знову прийду на Склею Ради, то прийду так, як личить людині – і зі шкурою Шер-Хана на голові! А тепер от що: Акела може жити, як хоче. І ви його не вб'єте, бо я цього не дозволю. Я не думаю, що ви тут отак сидітимете, висолопивши язика, буцімто якимсь шановне панство, а не жалюгідні пси, котрих я зараз прожену геть! Отак! Геть!

Гілка палала жарким полум'ям, Мауглі нещадно лупцював нею вовків, і вони з виском кинулися навтіки. Врешті-решт на скелі лишилися тільки Акела, Багіра і ще з десятеро вовків, які стали на бік Мауглі. І тоді щось обпекло Мауглі зсередини, як досі ще не бувало із ним. Йому забило подих, він заплакав, і по обличчю в нього потекли сльози.

– Що це? Що це таке? – плакав він. – Я не хочу покидати джунглів, я не знаю, що зі мною сталося. Я вмираю, Багіро?

– Ні, Малий Братику, це просто сльози, таке буває з людьми, – мовила Багіра. – Тепер я знаю, що ти вже не дитина. Тепер тобі немає дороги у джунглі. Нехай сльози течуть, Мауглі. Це просто сльози.

І Мауглі сидів і плакав так, наче в нього рвалося серце, бо плакав він уперше в житті.

– О тепер я піду до людей, – сказав він. – Але спершу попрощаюся з матір'ю.

І він пішов до печери, де мати-Вовчиця жила з батьком-Вовком, і заплакав, зарившись лицем у її шерсть, а четверо вовченят жалібно скавчали.

– Ви мене не забудете? – спитав Мауглі.

– Ніколи, поки можемо йти по сліду! – відповіли вовченята. – Приходь до підніжжя гори, коли станеш людиною, і ми будемо говорити з тобою. Або прийдемо в поле і вночі пограємось разом.

– Приходь скоріше! – сказав батько-Вовк. – О мудре Жабеня, приходь скоріше, бо ми з матір'ю вже старі.

– Приходь скоріше, мій голий синочку, – сказала мати-Вовчиця. – Знай, людська дитино, я люблю тебе більше од моїх власних дітей.

– Я прийду неодмінно, – сказав Мауглі. – Прийду, щоб прикріпити шкуру Шер-Хана на Скелю Ради. Не забувайте мене! Скажіть усім у джунглях – нехай мене не забувають!

Вже зяснив світанок, коли Мауглі сам-один спустився з пагорба в долину, назустріч тим дивним створінням, що звуться людьми.

Мисливська пісня Сіонійської Зграї

*Світає, і в лісі олень закричав —
Раз, іще раз та й знов!
До озер, до далеких озер він помчав,
Та я його вистежив, слід розгадав —
Раз, іще раз та й знов!
Світає, і в лісі олень закричав —
Раз, іще раз та й знов!
А вовк-слідопит розвідав усе
І звістку до зграї вмить принесе —
Раз, іще раз та й знов!
Світає, і в лісі вовк заспівав —
Раз, іще раз та й знов!
Він полює тихцем, не лишає слідів
На стежинах нічних, серед темних лісів.
Хай джунглі слухають вовчий спів
Раз, іще раз та й знов!*

Полювання Каа

*Нехай леопарда всі бачать здаля і чують, як буйвіл
тупоче!
Мисливець іде, що не чує й земля, нікому не втрапить
на очі.
Коли ж ти усюди ступаєш, мов пан, коли не пильнуєш
дороги —
Не плач, як хвищне тебе лютий кабан чи буйвіл підніме
на роги.
Чужих дитинчат ображати не смій, вважай за сестру
а чи брата —
Хоч, може, вони ще слабенькі самі, та дужа ведмедиця-мати.
«Я перший з мисливців!» – звірятко кричить, як вперше
вполює дичину.
Та поки малий – стережися щомить, бо джунглі великі,
дитино!*

З уроків Балу

Усе, про що тут піде мова, відбулося задовго до того, як Мауглі став вигнанцем Сіонійської Зграї і помстився тигрові Шер-Хану. Це сталося в ті часи, коли ведмідь Балу навчав його Закону Джунглів. Поважний і статечний бурий ведмідь був радий мати такого здібного учня, бо вовчєнята зазвичай пам'ятають із Закону Джунглів лише те, що потрібно їхній Зграї та родині, і готові дременути від учителя, щойно вивчать мисливську пісню: «Ноги ступають безгучно, очі бачать у пїтьмі, вуха чують, як вітер ворухиться у своєму кублі, зуби гострі та білі – ось ознаки наших братів, крім шакала Табакі і гієни – то наші вороги». Проте Мауглі як людська дитина мусив знати набагато більше.

Часом чорна пантера Багіра, прогулюючись у джунглях, приходила подивитись, як триває навчання її улюбленця. Вона тихенько муркотіла, лежачи під деревом, і слухала, як Мауглі показує ведмедеві завчене. Хлопець лазив по деревах не згірше, ніж плавав, а плавав так само добре, як бігав, і Балу – Учитель Закону – знайомив його з усіма правилами в лісі й на воді: як відрізнити трухляву гілку від міцної; як чемно привітатися з дикими бджільми, коли зустрінеш рій на дереві; що сказати кажанові Мангу, якщо розбудиш його опівдні; як заспокоїти водяних змії, перш ніж пірнути у ставок. Народ Джунглів не любить, щоб його турбували, і кожен готовий дати відсіч непроханому гостеві. Мауглі вивчив також мисливський Поклик Чужинця, який слід повторювати багато разів, поки не почуєш відповіді, коли випаде полювати в чужих місцях. Цей поклик означає: «Дозвольте мені пополювати тут, бо я голодний», і на нього відповідають: «Полюй заради поживи, та не для забави».

Отже, Мауглі доводилося завчати напам'ять дуже багато, і подеколи йому набридало сто разів повторювати одне й те саме. Але коли Мауглі дістав від Балу стусана, розсердився і втік, ведмідь сказав Багірі:

- Людська дитина – то людська дитина, і вона має знати всі закони Джунглів.
- Та поглянь, який він ще малий, – відповіла Багіра, яка була надто поблажливою до Мауглі. – Хіба така маленька голова може вмістити всі твої повчання?
- А хіба у джунглях достатньо бути малим, щоб тебе не вбили? Якби ж то! Я навчаю його необхідному, а караю задля годиться, коли він забуде урок.

– Авжеж! Що ти в цьому тямиш, Залізна Лапо! – гримнула Багіра. – Та в нього все обличчя в синцях!

– Нехай краще ходить весь у синцях, аніж загине через невігластво, – похмуро мовив Балу. – Я зараз навчаю його Заповітних Слів Джунглів, які захистять його від птахів, від змії і всіх, хто ходить на чотирьох лапах, крім його рідної Зграї. Хіба ж це не варте кількох стусанів?

– Добре, тільки гляди не зашкодь дитині. Це тобі не колода, щоб гострити кігті. А які ж бо то Заповітні Слова? Я краще помру, ніж проситиму про допомогу, та мені теж цікаво знати. – І Багіра, витягнувши лапу, помилювалася своїми пазурами – міцними, мов сталь, і гострими, наче леза.

– Я покличу Мауглі, і він тобі скаже... якщо захоче. Ходи сюди, Малий Брате!

– У мене в голові гуде, як у бджолиному дуплі, – пролунав згори сердитий дитячий голос, і Мауглі, сковзнувши з дерева, докинув обурено: – Я прийшов заради Багіри, а не заради тебе, старий товстий лантуху!

– А мені байдуже, – відповів Балу, хоч йому було дуже прикро таке чути. – То скажи Багірі Заповітні Слова Джунглів, яких я навчив тебе сьогодні.

– Заповітні Слова якого народу? – спитав Мауглі, втішений, що може похвалитись. – У джунглях багато різних мов. Я їх усі знаю.

– Дещо ти таки знаєш, хоч іще дуже мало. Поглянь, Багіро, оце така мені дяка. Жодне миршаве вовчення не прибігло подякувати старому Балу за навчання. Ну то скажи Слово Мисливського роду, ти, грамотію!

– «Ми з тобою однієї крові, ти і я», – сказав Мауглі ведмежою мовою ті слова, що в пошані у всього Мисливського роду.

– Добре! Тепер Слово Птахів.

Мауглі просвистів те саме, як шуліка.

– А тепер Слово Зміїного Народу, – сказала Багіра.

У відповідь почулося сичання, яке неможливо передати словами, і Мауглі затупотів ногами і заляскав у долоні, а потім скочив на спину Багіри і, всівшись боком, почав гамселити п'ятами по чорній лискучій шкурі пантери і корчити кумедні гримаси ведмедю.

– Отакої! Це варте кількох синців, – добродушно пробурчав ведмідь. – Колись ти мене згадаєш.

Він обернувся до Багіри і розповів їй, як просив дикого слона Хатхі, який знає все на світі, сказати йому Заповітні Слова Зміїного Народу і як Хатхі повів Мауглі до ставка послуhati Заповітні Слова від водяної змії, бо сам Балу не міг їх вимовити; і тепер Мауглі може не боятися нікого у джунглях – ні змії, ні птаха, ні звіра, бо ніхто його не скривдить.

– Отже, ніхто йому не страшний! – Балу витягся на весь зріст і втішно поляскав себе по гладкому череві.

– Окрім його родичів по крові, – промурмотіла Багіра, а тоді вголос мовила до Мауглі: – Пожалій мої боки, Малий Братику! Чого ти скачеш? – Бо Мауглі, домагаючись, щоб його послушали, смикав Багіру за м'яку шерсть на плечах і штурхав її п'ятами. І коли обоє прислухалися, то розчули, що він кричить на все горло:

– Тепер у мене буде своє плем'я, і я цілісінкрий день буду водити його по деревах!

– Що за дурниці ти верзеш, малий шалапуте? – спитала Багіра.

– Авжеж, і кидатиму тріски та грудки у старого Балу, – вперто продовжував Мауглі. – Вони мені пообіцяли... Ой!

– Ось тобі! – Здоровезна лапа Балу турнула Мауглі зі спини пантери, і той, лежачи між передніх лап ведмедя, збагнув, що навчитель не на жарт розлютився.

– Мауглі! – ревнув Балу – Ти познайомився з Бандар-логами, Мавпячим Народом?

Мауглі зиркнув на Багіру – чи не розізлилася й вона також – і побачив, що очі пантери гостро зблиснули, мов два смарагди.

– Ти завів дружбу з Мавпячим Народом? Із сірими мавпами, котрі не знають Закону і їдять усіляку погань? І тобі не соромно?

– Балу вдарив мене по голові, – пхикнув Мауглі (він усе ще лежав долілиць), – і я втік, а сірі мавпи зішли з дерева і пожаліли мене. А декому було байдуже. – Він тихенько схлипнув.

– Жалощі Мавпячого Народу! – плюнув Балу. – Спокій гірської річки! Холодочок літньої спеки! А що було далі, ти, дурко?

– А потім... потім вони дали мені горіхів і різних ласощів, а тоді взяли на руки, віднесли на верхівку дерева і сказали, що я їхній брат по крові, хіба що без хвоста, і колись стану їхнім ватажком.

– У них не буває ватажків, – сказала Багіра. – Вони брешуть. І завжди брехали.

– Вони були дуже приязні до мене і прохали приходити ще. Чому ви ніколи не водили мене до Мавпячого Народу? Вони ходять на двох ногах, так само, як і я. Вони не б'ються жорсткими лапами. Вони цілий день граються... Пустити мене, гидкий Балу, пусти! Я знову піду гратися з ними.

– Слухай, хлопче! – мовив ведмідь, і його голос пролунав, мов грім літньої ночі. – Я навчив тебе Закону Джунглів – спільного для всіх народів, крім Мавпячого, котрий живе на деревах. У них немає Закону. Вони покидьки. Вони не мають своєї мови, лише чужі підхоплені слова, які крадуть в інших, коли всюди нишпорять, лазячи по деревах. Їхні звичаї – не наші звичаї. Вони живуть без ватажка. Вони нічого не пам'ятають. Вони лише базікають і вихваляються, буцімто вони великий народ і задумали звершити славні діла у джунглях, – та варто гепнутись горіхові з дерева, і вони вже регочуть і про все забувають. Ніхто у джунглях з ними не знається. Ми не п'ємо там, де п'ють мавпи, не ходимо туди, де вони ходять, не полюємо там, де вони полюють, і не вмираємо там, де вони вмирають. Хіба ти хоч колись чув від мене слово про Бандар-логів?

– Ні, – відповів Мауглі пошепки, бо весь ліс припинив, поки Балу говорив.

– Народ Джунглів не хоче їх знати і ніколи про них не згадує. Їх дуже багато, вони злі, брудні, безсоромні і хочуть лише одного – щоб Народ Джунглів їх помітив. Та нам до них байдуже, навіть коли вони кидають горіхи і грудки нам на голову.

Ледве він скінчив, злива горіхів та трісок ринула на них з дерева: почулося кахикання, вищання і гучні стрибки у верховітті.

– Знатися тобі з Мавпячим Народом – зась, – сказав Балу. – Це забороняє Закон. Пам'ятай!

– Авжеж, це заборонено, – сказала Багіра. – Але я гадала, що Балу мусив тебе попередити.

– Я? Я?.. Як я міг уявити, що він заприязниться з такими покидьками? Мавпячий Народ! Тьху!

Горіхи знову посипалися рясним дощем, і ведмідь з пантерою втекли, прихопивши з собою Мауглі. Балу казав про мавп чистісіньку правду. Вони живуть у верховітті, а звірі нечасто дивляться вгору, тож мавпи і Народ Джунглів ніколи й не здибуються одне з одним. Та коли мавпи побачать недужого вовка чи пораненого тигра або ведмеда, вони знущаються зі слабого і жбурляють у нього гілками та горіхами, щоб інші звірі їх помітили. Вони здіймають галас, співають безглузді пісні, кличуть Народ Джунглів до себе на дерева битися, гризуться одне з одним через усілякі дрібниці і залишають своїх мертвих абиде, напоказ іншим звірам. Вони весь час збиралися завести й собі ватажка, закони та звичаї, але марно – бо сьогодні не пам'ятали того, що було вчора. Зрештою вони вигадали собі приказку: «Всі джунглі завтра будуть думати так, як мавпи сьогодні» – і на цьому заспокоїлися. Жоден звір не міг їх спіймати, і ніхто взагалі не зважав на них, – ось чому вони так зраділи, коли Мауглі став гратися з ними, а Балу на нього розлютився.

Нічого іншого в них не було на думці – Бандар-логи просто не вміють довго думати про щось одне, – та одна з них вигадала, як їй здалося, розумну річ і сказала решті, що Мауглі

може знадобитися їхньому племені, бо вміє плести з гілля прихисток від вітру, і коли його приманити, він навчить цього і мавп. Звісно, Мауглі, як син дроворуба, багато чого знав – хоч і сам не розумів, звідки воно взялося, – і вмів спорудити куреня з віття. А Мавпячий Народ, стежачи за ним з дерев, вирішив, що це гарна забавка. Тепер, говорили мавпи, у нас справді буде ватажок, і ми станемо найрозумнішим народом у джунглях – таким розумним, що всі нас помітять і будуть нам заздрити. І тому вони тишком-нишком сліdkували за Балу і Багірою, аж поки прийшов час денного спочинку і Мауглі, якому було дуже соромно, вмотився спати між пантерою і ведмедем, поклавши собі, що ніколи в житті не буде знатися з Мавпячим Народом.

Та уві сні він відчув, як його хапають за ноги й за плечі чийсь міцні й жорсткі малі руки, – потім гілки хльоснули його по обличчі, а потім він із подивом побачив крізь віти землю далеко внизу, і Балу, який грізно ревів, сполохавши усі джунглі, і Багіру, що стрибками дерлася вгору по стовбурі, шкірячи гострі білі зуби. Мавпи переможно завили і пострибали вище, на тонке гілля, куди Багіра лізти не наважилася.

– Вона нас помітила! Багіра нас помітила! Усі джунглі бачать, які ми спритні, які розумні!
– верещали мавпи.

Потім вони кинулися тікати, а мавпячий біг у верховітті – це щось таке, що годі й описати. У них є свої стежки та повороти, свої підйоми і спуски на відстані п'ятдесяти, сімдесяти, а часом і ста футів над землею. І цими стежками вони подорожують навіть уночі, якщо потрібно. Дві найдужчі мавпи схопили Мауглі під пахви і помчали по верхівках дерев стрибками у двадцять футів завдовжки. Без хлопця вони могли б бігти удвічі потужніше, але такий тягар заважав їм рухатись швидше. І хоч у Мауглі голова йшла обертом від цього навіженого бігу, і часом йому було моторошно дивитись на землю, що мигтіла далеко внизу, і серце в нього завмирало від кожного стрибка над прірвою між деревами – шалений біг усе ж таки його тішив. Двоє охоронців злітали з ним у височінь, на самісіньку верхівку дерева, і тонке гілля тріщало і згиналося під ними, а потім вони з реготом та виском пірнали просто в повітря, вперед і вниз, і чіплялися руками і ногами за віти найближчого дерева. Часом Мауглі бачив перед собою безкрає море зелених джунглів, як вартовий на щоглі бачить океанський простір, а потім гілки знову шмагали його по обличчю, і він зі своїми охоронцями спускався аж до самої землі. Отак стрибаючи, з шумом та галасом, мавпяче плем'я мчало своєю дорогою разом із полоненим Мауглі.

Спершу він боявся, що його впустять, потім розсердився, проте зрозумів, що опиратися марно; тоді він почав міркувати. Насамперед він мусив дати звістку про себе Багірі та Балу. Мавпи просувалися так швидко, що його друзі не могли їх наздогнати і лишилися далеко позаду. Дивитися вниз він не мав змоги – йому було видно лише верхів'я дерев, – отож він почав дивитись угору і невдовзі побачив високо в небі шуліку Чиля, який ширяв над лісом, чигаючи на здобич. Чиль бачив, що мавпи щось несуть, і спустився трохи нижче – подивитися, чи не буде йому поживи з їхньої здобичі. Він присвиснув від подиву, коли розгледів, що мавпи тягнуть із собою Мауглі, і почув від нього Заповітне Слово Шуліки: «Ми з тобою однієї крові, ти і я». Розгойдане віття сховало від нього хлопця, але Чиль встиг шугнути до сусіднього дерева і знову побачив маленьке смагляве личко.

– Пильнуй мій шлях! – крикнув Мауглі. – Дай знати Балу з Сіонійської Зграї і Багірі зі Скели Ради!

– Від кого, Брате? – Чиль досі ще не бачив Мауглі, хоча, звісно, чув про нього.

– Від Жабеняти Мауглі. Мене звати Людське Дитя! Пильнуй мій шлях!..

Останні слова він вигукнув уже в повітрі, але Чиль кивнув йому і, злетівши у височінь, перетворився на малесеньку цятку в небі. З висоти він пильно стежив, як гойдаються віти дерев, по яких мчали викрадачі Мауглі.

– Далеко не втечуть, – глузливо мовив він до себе. – Мавпи ніколи не доводять до кінця жодної задумки. Вони завжди вигадують щось новеньке, ці Бандар-логи. І цього разу, коли я не сліпий, вони матимуть чимало клопотів: Балу – не курчатко, а Багіра, наскільки я знаю, полює не лише на кіз.

Він спокійно ширяв у повітрі, розпростерши крила і підібгавши під себе кігті, і чекав. А Багіра і Балу тим часом не тямалися від гніву й туги. Багіра вилізла на дерево так високо, як не вилазила ще ніколи, але тонке гілля ламалося під її тягарем, і вона зісковзнула вниз, та ще й набила собі кори в пазурі.

– Чому ти не попередив Мауглі? – гримнула вона на бідолашного Балу, що незграбно біг підтюпцем, сподіваючись наздогнати мавп. – Нащо так лупцювати дитину, коли ти її не застеріг?

– Швидше! Мерщій! Може, ми ще доженемо їх! – відсапувався Балу.

– Коли будемо отак плентатись? Поранена корова й то бігла б швидше. Слухай, навчителю Закону, мучителю дітлахів, якщо ти будеш отак трюхикати далі, то ще трохи – й луснеш. Краще сядь і подумай! Треба щось вирішувати. Зараз уже пізно за ними гнатись. Вони можуть пожбурити Мауглі на землю, якщо ми підійдемо надто близько.

– Арала! Вау-у! Може, вони вже справді кинули хлопця на землю, бо стомилися його нести! Хіба можна вірити Бандар-логам? Посадіть кажана мені на голову! Годуйте мене гнилими кістками! Вкиньте мене у гніздо диких бджіл, хай вони мене покусують до смерті, і поховайте мене з гієною! Я найнещасніший з усіх звірів! Аралала! Ва-ау! Ох, Мауглі, Мауглі, чому я не застеріг тебе від Мавпячого Народу, нащо я бив тебе по голові! Може, я вибив у нього з голови найважливіший урок, і малий тепер сам-один у джунглях і забув Заповітні Слова!

Балу схопився лапами за голову і з ревінням захитався туди-сюди.

– Щойно він проказав мені всі слова як годиться, – сердито мовила Багіра. – Балу, ти нічого не пам'ятаєш і не поважаєш самого себе. Що б подумали джунглі, якби я, чорна пантера, отак качалася по землі і верещала, згорнувшись клубком, мов дикобраз Сахі?

– А мені байдуже, що подумают джунглі! Може, хлопець уже загинув!

– Якщо вони не скинули його з дерева заради забави і не вбили, бо він їм набрид, то я спокійна за малого. Він розумний і багато знає, а головне – в нього такий погляд, якого бояться всі джунглі. Проте (і це справді кепсько) він полонений Бандар-логів, а вони не бояться нікого у джунглях, бо живуть високо на деревах. – Багіра замислено облизала передню лапу.

– Ох, який я бевзь! Старий товстий дурило, травоядний нікчема! – проревів Балу, раптом випроставшись. – Правду каже дикий слон Хатхі: «У кожного свій страх». Адже Бандар-логи бояться Каа, гірського удава! Він може лазити по деревах не гірше за мавп. Вночі він краде у них дитинчат. Та ледве вони почують його ім'я, то дрижать з переляку! Ходімо до нього!

– А чим Каа може нам допомогти? Він не нашого роду, бо не має ніг, а очі в нього люті, – сказала Багіра.

– Він дуже старий і дуже хитрий. До того ж завжди голодний, – з надією мовив Балу. – Ми пообіцяємо йому багато кіз.

– Він цілий місяць спить, коли ситий. Може, спить і зараз, а навіть якщо не спить – може, йому більше подобається полювати кіз самому!

Багіра погано знала Каа і не довіряла йому.

– Тоді ми з тобою удвох його умовимо, ловка спритнице.

Балу штовхнув Багіру лиялим бурим плечем, і вони удвох вирушили на пошуки гірського удава Каа.

Удав розлігся на всю свою довжину на сонечку, на виступі скелі, і милувався своєю гарною новою шкірою. Останні десять днів він ховався, бо міняв шкіру, а тепер постав у всій красі. Його здоровезна голова з тупим носом нишпорили по землі, тридцятифутове тіло згорталось в химерні кільця, а язик висовувався з пащечки в передчутті майбутнього обіду.

– Він іще нічого не їв, – мовив Балу, зітхнувши полегшено, ледве забачивши пістрявий брунато-жовтий візерунок на спині удава. – Стережися, Багіро! Він недобачає, коли змінить шкіру, і нападає водномить.

У Каа не було отруйних зубів – він навіть зневажав отруйних змій за їхню боягузливу вдачу, – його сила була в міцних обіймах, і коли він стискав когось своїми велетенськими кільцями, всі знали, що це вірна смерть.

– Доброго полювання! – гукнув Балу, сідаючи на задні лапи.

Каа, як усі змії його породи, трошки недочував і тому не розібрав одразу, про що йдеться. Він вмить згорнувся кільцями і нахилив голову, готуючись до нападу.

– Доброго полювання всім нам! – відповів він. – Гей, Балу! Що ти тут робиш? Вдалих ловів, Багіро. Декому не завадило б пообідати. Чи не бачили поруч сполоханої дичини? Сарни чи хоча б козеняти? У мене всередині порожньо, мов у висохлій криниці.

– Ми саме збиралися на полювання, – обережно мовив Балу, знаючи, що Каа квапити не слід – він надто вайлуватий.

– А можна й мені з вами? – спитав Каа. – Одним ударом більше чи менше – для вас, Багіри й Балу, це дрібниця, а для мене... я ж мушу цілими днями пильнувати на лісових стежинах і

упродовж ночі лазити по деревах, поки натраплю на якусь дурну мавпу. Псш-ш-шу! Джунглі нині вже не ті, що колись. Лише стерво лишилося!

– Може, ти став надто важкий на підйом? – сказав Балу.

– Атож, я великий... можна й так сказати, – відповів Каа, потай втішаючись. – І все ж таки молоді дерева якісь кволі. На минулому полюванні я ледь не гепнувся, еге ж, ледь не впав! – бо зірвався з дерева і не встиг зачепитися хвостом. Наробив галасу, розбудив Бандар-логів, і вони лаяли мене, мов скажені.

– Безногий жовтий земляний хробак! – муркнула Багіра собі у вуса, наче щось пригадуючи.

– Тс-с-с-с! Невже вони мене так називали? – спитав Каа.

– Щось таке вони кричали нам минулого разу. Але ж ми ніколи на них не зважаємо. Чи не все одно, що вони там базикають! А ще – буцімто в тебе повипадали всі зуби і тобі нізачо не вполювати здобичі, більшої від козеняти, бо ти, мовляв (ну й брешуть ці мавпи!), боїшся козячих рогів, – недбало просторікувала Багіра.

Змія, а тим паче хитрий старий удав, ніколи не покаже, що розлютилася. Проте Балу і Багіра помітили, як напружилися дужі м'язи під щелепою Каа.

– Бандар-логи змінили місце полювання, – холодно мовив він. – Я сьогодні грівся на сонечку і чув, як вони галасують у верхів'ї.

– Ми... ми оце женемося за Бандар-логами, – сказав Балу і прикусив язика, бо вперше за його пам'яті хтось із джунглів зізнався, що звернув увагу на мавп.

– І, звісно, не через якусь дрібницю двоє таких поважних мисливців – певно, що ватажки у себе в джунглях – переслідують Бандар-логів, – статечно зауважив Каа, хоч насправді аж нетямився з цікавості.

– Авжеж, – почав Балу, – я ж просто старий і немічний навчитель Закону в Сіонійських вовчєнат... А Багіра...

– Є Багіра, – підхопила чорна пантера, клацнувши зубами: вона не терпіла приниження. – Сталося от що, Каа: ці ласуни горіхів і ненажери пальмового листя викрали в нас людське дитинча, про яке ти, мабуть, чув.

– Я чув щось таке від дикобраза Сахі (нахабства в нього не менше, ніж голок) про дитину, яку начебто прийняли до Сіонійської Зграї, але не повірив. У Сахі завжди в одне вухо влітає, в друге вилітає. Та ще й прибріхує добряче.

– Ні, це правда. Такої дитини ще світ не бачив, – сказав Балу. – Найгарніше, найрозумніше, найхоробріше людське дитинча, мій учень, що прославить ім'я Балу на всі джунглі. І до того ж, я... ми... ми його любимо, Каа!

– Те-те-те! – промовив Каа, покрутивши головою. – Я теж знав, що таке любов. Я міг би вам про це дещо розповісти.

– Краще згодом, ясної ночі, коли ми будемо ситі й зможемо поцінувати твою розповідь належно, – квапливо мовила Багіра. – Наш малий зараз у Бандар-логів, і ми знаємо, що з усього Народу Джунглів вони бояться лише Каа.

– Справді так, вони бояться тільки мене! І недаремно, – сказав Каа. – Базіки, нудні, дурні, хвалькуваті недоумки – ось які вони, ці мавпи! А ваш малий з ними ковтне лиха. Вони обривають горіхи з пальм, а потім викидають їх геть. Бува, цілий день носяться з якоюсь гіллякою, наче вона їм до зарізу потрібна, а потім ламають її і викинуть. Ваш малий з ними натерпиться біди. А що вони ще про мене казали – жовта риба чи як там?

– Хробак, хробак. Земляний хробак, – підказала Багіра, – і ще різну гидоту. Мені навіть повторювати ніяково.

– То слід їх повчити, як поважати свого володаря! А-а-с-сх! Щоб добре затямили! То куди вони побігли з малим?

– Це знають тільки джунглі. На захід, я гадаю, – сказав Балу. – Ми думали, тобі це відомо, Каа.

– Мені? Звідки? Я хапаю їх, коли вони трапляються назустріч, але ж не полюю ні на мавп, ні на жаб, ні на зелену ряску в болоті.

– Вгору, вгору! Хілло! Хілло! Хілло, подивися вгору, Балу з Сіонійської Зграї!

Балу поглянув угору і побачив шуліку Чилля, що плавно спускався вниз і чие окрилля блищало на сонці. Чиллю давно вже був час спати, але він досі ширяв над лісом, виглядаючи ведмедя, і ніяк не міг його розгледіти крізь густе листя.

– Що сталося? – спитав Балу.

– Я бачив Мауглі в Бандар-логів. Він просив передати це тобі. Я стежив за ними. Вони потягли його за річку, до мавпячого міста – у Холодний Барліг. Може, вони лишаться там на ніч, може, на десять ночей, а може, на годину. Я наказав кажанам, хай простежать за ними вночі. Ось що мені було велено. Доброго полювання вам усім унизу!

– Повного дзьоба і міцного сну тобі, Чиллю! – гукнула Багіра. – Я тебе не забуду на полюванні і залишу цілу голову тобі, найкращому з шулік!

– Пусте! Пусте! Хлопець сказав Заповітне Слово. То як було йому не допомогти! – І Чиль, описавши коло над лісом, полетів на нічліг.

– Він нічого не забув! – радів Балу. – Подумати лишень – таке мале, а згадало Заповітне Слово Птахів, коли мавпи тягли його по деревах!

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.